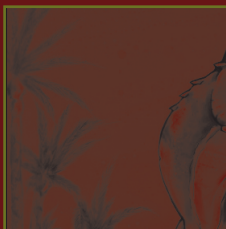

MTA Tabiat Tarihi

Dinozorlarla karşılaşmak, tarihöncesi zamanlara yolculuk yapmak, birçok türe ait değişik fosilleri incelemek, değerli madenleri ve taşları görmek, uzaydan ülkemize düşmüş göktaşlarını görmek ister misiniz? MTA (Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü), Tabiat Tarihi Müzesi'nde bunların hepsini birden görme olanağınız var.

Müzesi'ne Gezi

Geçtiğimiz günlerde MTA Tabiat Tarihi Müzesi'ni ziyaret ettik. Müzeye ilişkin bilgileri müze müdürü Alaaddin Vural'dan aldık. MTA, ülkemizdeki madenlerin düzenli, sistemli olarak araştırılması ve işletilmesi amacıyla 1935 yılında kurulmuş. Kurulduğundan bu yana MTA araştırmacıları, ülkemizin tüm bölgelerinde araştırmalar yapmışlar ve birçok yeni maden yatakları bulmuşlar. Bugün de bu araştırmalarına devam ediyorlar. Bunlara petrol, deprem ve deniz araştırmaları da dahil. MTA'da jeologlar, jeofizikçiler, petrol mühendisleri gibi farklı dallardan uzmanlar görevli. Bu uzmanlar çalışmalarının önemli bir bölümünü arazide sürdürüyorlar. Bu arazi çalışmaları sırasında elde edilen kayaç, fosil ve mineral örnekleri biriktirilmeye başlanmış. Bunlara zaman içinde yabancı ülkelere ve üniversitelerden armağan edilen örnekler de eklenmiş. Örneklerin sayıları o kadar artmış ki, bunların müze gibi bir yerde sergilenmesi gereksinimi doğmuş. Sonuç olarak 1968 yılında "Tabiat Tarihi Müzesi" kurulmuş. Örneklerin daha da artması nedeniyle müze binası 2004 yılında yenilenmiş.

Müzenin kapısından içeri adım attığınızda girdiğinizde dairesel bir yapının içine girdiğinizi anlıyorsunuz. Burada kendinizi uzayda hissediyorsunuz. Sol yanınızda Güneş var. Onun önünde Mer-

kür, Venüs, Dünya, Mars, Jüpiter, Satürn, Uranüs ve Plüton gezegenleri sıralanıyor. Mars'la Jüpiter arasında asteroid kuşağı bile bulunuyor. Üstelik gezegenlerin büyüklükleri de ölçeklendirilerek belirlenmiş. Bu dairesel yapının tam ortasında, ortadan kesilmiş bir elmaya benzeyen bir yerküre maketi var. Açılıp kapanabilen bu makete bakarak, yerkürenin katmanlarını ve bunların uzunluklarını görmek mümkün. Bu dairesel yapının en güzel yeri tavanı. Başınızı yukarı kaldırdığınızda gökyüzüne bakınca ne görüyorsanız, aynısı burada da var. Burası, gökyüzünün küçültülmüş bir parçası gibi. Yıldızlar ve gezegenler de hep yerli yerindeler. 16

Kasım 2004 tarihinde Ankara'dan gökyüzüne bakıldığında görünen tüm yıldızların, gezegenlerin aynısı tavanda var. Ayrıca bu bölümde Ay'dan gelen taş örnekleri, yeryüzüne düşen göktaşı parçaları ve yıldırım düşmesiyle yapıları bozulan "yıldırım taşları" da giriş bölümünde sergileniyor. Burada sergilenen göktaşı parçası, 1989 yılında Sivas'a düşmüş. Bu göktaşı, ülkemizde bulunmasının dışında, büyük olması bakımından da önemli. Giriş katındaki Ay taşı, Ay'a ilk çıkan astronotlarca, Türkiye'ye armağan edilmiş. Ay taşı-

nın yanında bir de Türk Bayrağı var. Bu bayrak, Apollo XVII uzay aracı astronotları tarafından 1972'de Ay'a götürülüp getirilmiş. Bu bölümde bir de yıldırım taşı var. Yıldırım taşı, yıldırım düştüğünde yerdeki kayaların eriyerek farklı bir yapıya dönüşmesiyle oluşuyor. Nevşehir'den getirilen bu kayacın iç kısmı camı, dış kısmıysa silindirik bir yapıda.

Birinci katta kütüphane ve geçici sergi salonunun dışında ve eğitim amaçlı kullanılan bir bölüm daha var. burası en eğlenceli bölüm. Burada küçük bir fosil arama havuzu var. Bu havuzun içi kumla dolu. Kumun içinde de çeşitli canlılara ait fosiller saklanmış. Belli süreler içinde bu fosilleri bulmaya çalışıyorsunuz. Bulduktan sonra da o fosilin hangi canlıya ait olduğunu rehberinizle birlikte resimlere bakarak belirliyorsunuz. Fosil avı, denen bu oyunun yanında başka oyunlar da oynayabiliyorsunuz. Tarihöncesi canlılara ait resimleri de boyatabiliyorsunuz. Ancak bu etkinliğe katılmak için önceden randevu almak gerekiyor.

Birinci kattaki gezimizi tamamladıktan sonra sarmal biçimde yükselen bir yoldan yukarıya doğru çıkıyoruz. Yolun iki yanında büyük patlama, çeşitli jeolojik zamanlar ve bu zamanların özelliklerini simgeleyen resimler görüyoruz. Büyük patlama, Ay'ın Dünya'dan kopması, dünyanın sıcak bir alev topu biçiminde olması, yavaş yavaş soğuması, ilk canlılığın ortaya çıkışı, canlılığın çeşitlenmesi, karaların oluşması ve parçalanması gibi birçok olayı bu resimlerde görmeniz mümkün. İkinci kata geldiğimizde iki dinazorla karşılaşlıyoruz. Biri yalnızca iskelet halinde olan iki dinazor da *Allosaurus* türüne ait. *Allosaurus*, 145-150 milyon yıl önce yaşamış, iki ayağı üzerinde yürüyen, etçil bir dinozordur. Bu bölümde, Maraş Fili olarak bilinen ve Kahramanmaraş'ın Gavur Gölü'nde bulunan bir de fil iskeleti var. Ayrıca, Fransa'dan getirilmiş, Mastodon denen, bir de mamut iskeleti var. Bunların

hemen önünde, 2002 yılında, Adana'da karaya vuran uzun balinanın iskeleti sergileniyor. Burada sergilenen ilginç örnekler arasında, Ayaş'ta (Ankara) bulunan bir deniz kaplumbağası fosili ve çok sayıda balık fosili de bulunuyor. Ankara çevresinde deniz canlılarının ne işi var sorusu aklınıza gelebilir. Bunlar, eski zamanlarda Anadolu'nun büyük bir kısmının denizler altında olduğunun bir göstergesi.

Birinci katta iki büyük bölüm daha var. Birinci bölümde, tekhücrelilerin de aralarında bulunduğu, daha çok deniz omurgasızlarını içeren fosillerin ve günümüz canlılarının örnekleri sergileniyor. Ayrıca bir de küçük mağara örneği var. Mağara, Türkiye'deki tüm mağaraların özelliklerine sahip. İkinci bölümde daha çok Türkiye'nin bitki ve hayvan gruplarını gösteren örnekler var. İçi doldurulmuş kuş, memeli hayvan, kurutulmuş balık, sürüngen ve kelebekler gibi.

MTA Tabiat Tarihi Müzesi'nde bulunan ilginç örneklerden biri de, Manisa yakınlarında bulunan, 13 bin yıl öncesine ait bir insan ayak izi. Bu izin ayak numarası 42 olan bir erkeğe bir ait olduğu tahmin ediliyor. Bu izden örnekler alınarak izin nasıl oluştuğu da resimlenmiş.

İkinci kata geldiğinizde dünyanın çeşitli yerlerinden ve ülkemizden değişik mineral, kayaç ve maden örnekleriyle karşılaşılıyor. İlk karşımıza çıkan Balıkesir'den çıkarılan mor renkli ametist. Bunun hemen yanında Bursa'dan getirilen çok büyük bir yeşim taşı var. Bundan sonra, önce elementleri (demir, altın, çinko gibi), ardından mineralleri (kuvars gibi), daha sonra da farklı minerallerin oluşturduğu kayaçları görüyoruz. Kayaçlardan sonra evaporitlerin (tuzlar), süsleme amaçlı kullanılan minerallerin ve süstaşlarının olduğu bölüm başlıyor. Burada kaya tuzu, jips, obsidiyen, kuvars gibi mineraller var. En son olarak geldiğimiz bölümde ülkemizin madencilik tarihi sergileniyor.

Burada ülkemizde madenciliğin ilk zamanlar nasıl ve hangi aletlerle yapıldığı gösteriliyor. Müzedeki gezimizi tarihöncesine bir yolculuk yapmanın mutluluğuyla bitiriyoruz. Müze, hafta arası 09:00–17:00 saatleri arasında ücretsiz olarak gezilebiliyor. Okul olarak gitmek isteyenler, önceden randevu aldıklarında, rehberlik hizmetlerinden yararlanabiliyorlar. Tel: 0312 287 34 30 - 2680

Yazı ve Fotoğraflar
Bülent Gözcelioğlu

<http://www.mta.gov.tr/muze/muze.asp>

